

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)
การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการรณรงค์ยุติโทษประหารชีวิต
ณ ห้องประชุม ๒ ชั้น ๘ กระทรวงยุติธรรม วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๘

บทนำ

ปัจจุบัน ๓ ใน ๔ ของประเทศทั่วโลกได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว ประเทศไทยเป็นหนึ่งใน ๕๘ ประเทศที่ยังไม่ยกเลิกโทษประหาร กรรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ร่วมกันจัดการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการรณรงค์ยุติโทษประหารชีวิต เหตุผลที่รณรงค์ให้มีการยุติโทษประหารชีวิตนั้น เนื่องมาจาก

๑. โทษประหารชีวิตนั้น ขัดกับหลักการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และละเมิดสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
๒. นักโทษประหารชีวิตส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย จึงไม่สามารถจ้างทนายมาต่อสู้คดีได้ ดังนั้นปัจจัยทางการเงิน ไม่ควรจะมีอิทธิพลต่อการมีชีวิตอยู่ของบุคคล
๓. ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความเสี่ยงต่อการผิดพลาด
๔. ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่า การลงโทษโดยการประหารชีวิตจะสามารถลดการเกิดอาชญากรรมได้ ประเทศไทยนั้น มีแนวโน้มที่ดีในด้านการยุติโทษประหารชีวิต อันเนื่องมาจาก
 ๑. กฎหมายของประเทศไทยระบุให้นักโทษประหารชีวิตต้องยื่นฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษได้
 ๒. มีการยกเลิกโทษประหารในเยาวชนอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี หญิงตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นไปตามกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights – ICCPR) ข้อบทที่ ๖ วรรค ๕
 ๓. โดยปกติในการประชุม ICCPR ประเทศไทยจะยกมือให้กับข้างที่เห็นด้วยกับโทษประหารชีวิต แต่ในสมัยที่ ๖๕ ประเทศไทยได้งดออกเสียงในที่ประชุมสมัชชาใหญ่
 ๔. แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑)
 ๕. การเสนอแก้ไขกฎหมายลดจำนวนบทความความผิดที่มีโทษประหาร เช่น ความผิดฐานวางเพลิง ยาเสพติด เป็นต้น
 ๖. ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะลงนามให้สัตยาบันในพิธีสารกติกาว่าด้วยสิทธิพลเมืองซึ่งเป็นพิธีสารที่มุ่งยกเลิกโทษประหาร

๗. มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๘ รับทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแก้ไขยกเลิกโทษประหารชีวิตในประมวลกฎหมายอาญา

สาระสำคัญในการประชุม

นายโทชิ คาซาเมะ (Mr.Toshi Kazama) ช่างภาพและผู้อำนวยการภูมิภาคเอเชียเครือข่ายญาติและครอบครัวของเหยื่ออาชญากรรมที่สนับสนุนสิทธิมนุษยชน (Murder victims' families for human rights) ได้นำเสนอภาพถ่ายผู้ต้องโทษประหารในสหรัฐอเมริกา และได้หัวน

ในสหรัฐอเมริกา นั้น นายโทชิได้นำเสนอรูปภาพของไมเคิล ผู้ต้องโทษประหารที่เป็นเยาวชน อายุ ๑๖ ปี โดยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา โดยนายโทชิได้อธิบายว่า ไมเคิลมีระดับสติปัญญาที่น้อยกว่าบุคคลทั่วไป ดังนั้นเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจสอบปากคำ ไมเคิลจึงให้การยอมรับว่าตนเองอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ ประกอบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจพบลายนิ้วมือของไมเคิลในสถานที่เกิดเหตุ คณะลูกขุนจึงตัดสินให้ไมเคิลต้องรับโทษจำคุกตลอดชีวิต แต่ศาลในคดีนี้ได้กลับคำตัดสินของคณะลูกขุนเป็นประหารชีวิต

ต่อมา นายโทชิได้นำเสนอภาพของคริสตี้ ผู้ต้องโทษประหารอายุ ๑๘ ปี คริสตี้ถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา แต่การกระทำของคริสตี้ นั้นเกิดจากการบันดาลโทสะ เมื่อนายโทชิได้สืบประวัติ และพบกับมารดาของคริสตี้ จึงได้พบว่าครอบครัวของคริสตี้ นั้นมีรายได้น้อย ไม่มีการศึกษา และมารดาไม่ได้อบรมดูแลลูกสาวเท่าใดนัก จึงทำให้คริสตี้เติบโตขึ้นมาเป็นเยาวชนที่มีปัญหา เนื่องจากขาดการเอาใจใส่จากครอบครัว

จากรูปภาพที่นำเสนอมานี้ นายโทชิได้เสนอให้เห็นถึง กระบวนการยุติธรรมที่อาจมีข้อผิดพลาดได้ ดังนั้น เมื่อไม่อาจเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมได้ว่าจะจับผู้กระทำความผิดได้ทุกคนอย่างแน่นอนไร้ข้อผิดพลาด โทษประหารชีวิตจึงควรยกเลิก

นายโทชิได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของมาตรการการป้องกันไม่ให้อาชญากรรมเกิดขึ้น โดยการศึกษาสาเหตุของอาชญากรรม และหาวิธีป้องกัน อันจะเป็นวิธีการที่ป้องกันอาชญากรรมได้ดีกว่าการลงโทษอย่างรุนแรงที่ไม่มีการรับรองว่าสามารถป้องกันอาชญากรรมได้จริง เนื่องจากบุคคลที่ก่ออาชญากรรมจะไม่คำนึงถึงผลที่ตามมาภายหลังก่ออาชญากรรมแล้ว ดังนั้นแม้ว่าโทษจะรุนแรงขนาดไหนก็ตาม ไม่อาจรับรองได้ว่าจะทำให้สังคมปลอดภัย

นอกจากรูปภาพของผู้ต้องโทษแล้วนั้น นิทรรศการภาพถ่ายยังเสนอภาพแดนประหารของทั้งสหรัฐอเมริกา และได้หัวน โดยในสหรัฐอเมริกา มีทั้งการประหารแบบใช้เก้าอี้ไฟฟ้า และแบบฉีดยา โดยการประหารแบบเก้าอี้ไฟฟ้านั้น จะมีปุ่มกดสวิตช์จำนวน ๒ ปุ่ม และเจ้าหน้าที่ที่กดสวิตช์พร้อมกันสองคน เพื่อให้ไม่ให้เจ้าหน้าที่ผู้กดสวิตช์ทราบว่าเจ้าหน้าที่คนใดเป็นคนกดปุ่มปล่อยกระแสไฟฟ้า ซึ่งเท่ากับเป็นผู้ฆ่าผู้ต้องโทษ นายโทชิได้แสดงให้เห็นถึงความลำบากของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ว่าไม่มีเจ้าหน้าที่คนใดต้องการ

ประหารชีวิตผู้ต้องโทษ รวมถึงได้ตั้งคำถามแก่สังคมว่า การสนับสนุนโทษประหารชีวิตนั้น ควรจะต้องคำนึงถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วย เนื่องจากไม่มีบุคคลใดที่อยากปลิดชีวิตผู้อื่นแม้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นนักโทษผู้กระทำความผิด ก็ตาม

นายโทซิกกล่าวถึงความเข้าใจของคนส่วนใหญ่ที่เข้าใจว่า ครอบครัวของผู้เสียหายต้องการ การแก้แค้น ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด เนื่องจากนายโทซิเองเคยเป็นผู้เสียหายจากการทำร้ายร่างกาย แม้ว่าในช่วงแรกผู้เสียหายและครอบครัวอาจมีความรู้สึกต้องการการแก้แค้น แต่หลังจากนั้น ผู้เสียหายและครอบครัว ต้องการให้อภัยแก่ผู้กระทำความผิดเพื่อที่จะได้ดำเนินชีวิตต่อไปอย่างปกติ

เมื่อโทษประหารชีวิตไม่อาจรับรองได้ว่าจะป้องกันอาชญากรรมได้อย่างแท้จริง อีกทั้ง กระบวนการยุติธรรมอาจเกิดข้อผิดพลาดได้ จึงควรยกเลิกโทษประหารชีวิต และมุ่งเน้นในการป้องกันไม่ให้ อาชญากรรมเกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มแรก และสนับสนุนการเยียวยาผู้เสียหายทั้งด้านจิตใจและด้านการเงินมากกว่า